

NOVOFER ALAPÍTVÁNY

Gábor Dénes-díj 2020

SAJTÓANYAG

Gábor Dénes-díj 2020

A társadalmi fejlődés csak magas szinten képzett alkotó emberek közreműködésével biztosítható, ezért társadalmi érdek a kutató, fejlesztő, feltaláló, oktató szakemberek kiemelkedő teljesítményének elismerése és sikereik példaként állítása. Ezt célozzák a különböző szakmai elismerések, amelyek sorában fontosak a civil kezdeményezéssel létrejött díjak. Ez évben immár 32. alkalommal kerül átadásra a NOVOFER Alapítvány által 1989-ben létrehozott **GÁBOR DÉNES-díj**, amely a **civil szféra legnevesebb műszaki alkotói elismerése** ma Magyarországon, és napjainkig 248-an részesültek ezen elismerésben.

A Gábor Dénestől származó „Találjuk fel a jövőt” jelmondat üzenete napjainkban különösen aktuálissá vált az élet minden területén (fenntartható fejlődés, nyersanyag-, energia- és hulladékgazdálkodás, foglalkoztatottság, stb.), azaz csak a tudatosan alakított jövő hozhat megoldást gondjainkra.

A **NOVOFER Alapítvány célja** a műszaki-szellemi alkotások, a mérnöki munka és a technológiai fejlesztés együttesén alapuló innovációban megszületett kiemelkedő teljesítmények elismerése. A Gábor Dénes - díj megalapítójának szándéka a meghatározó személyes alkotó hozzájárulás és eredmény előtti főhajtás mellett a magas szervezettségű innovációs folyamatok, a kreatív erőfeszítésekkel létrehozott új anyagi, gépi és emberi kooperációk és vívmányok

iránti társadalmi érdeklődés, figyelem és elismerés serkentése volt. Mai világunk fennmaradása és fejlődése döntően az érzékeny és értéktudatos környezet, a közösségi reflexeink ösztönző hatásától függ. A Díjak Gábor Dénes hasonló szellemiségét mutatták fel, vitték sikerre az elmúlt három évtizedben. Az egyes természettudományokra épülő ágazatok (energetika, IT és távközlés, gépipar, mezőgazdaság/biotechnológia, orvosi technológia/műszergyártás, vegyészet/gyógyszeripar), illetve kapcsolódó képzési kereteik pedig rendre képviselve vannak ebben a mezőnyben.

A 2020-as és 21-es év különleges Alapítványunk számára. Idén júniusban ünnepeltük Gábor Dénes születésének 120. évfordulóját, majd a jövő év decemberében lesz 50 éve, hogy átvette a fizikai Nobel-díjat. Emlékezünk a tudósra, a mérnökre, a feltalálóra, fejet hajtunk életműve előtt. Emlékezünk Gábor Dénes máig ható, sőt még a jelen generáció jövőjének is szóló üzeneteire. Születésnapját köszöntve, egyben emlékezünk a humanista gondolkodóra, a Római Klub egyik megalapítójára. A NOVOFER Alapítvány a Műszaki Szellemi Alkotásért kuratóriuma úgy határozott, hogy ezt a másfél esztendő időszerű emlékezéseknek szentelve **GÁBOR DÉNES EMLÉKÉVEK 2020-2021** címen indít jubileumi eseménysort. Az Emlékevek indító esemény sorát az ideai évet beárnyékoló világjárvány keltette kötelező elővigyázatosság korlátozta ugyan, de vannak azonban olyan kezdeményezéseink, amelyek ebben az időszakban is megvalósíthatunk.

A programokról honlapunkon tájékozódhatnak: <http://www.gabordenes.hu/gabor-denes-emlekevek-2020-21/>

A 2020. évi díjazottak és a díjazás indoklása

A Kuratórium döntése alapján **Gábor Dénes Életmű Díjban** részesült

Dr. Csicsery Zsigmond vegyészmérnök, nyugdíjas tanácsadó,

a több mint fél évszázados kiemelkedő olajipari és szaktanácsadói, különösen az alakszelektív katalízist és a dehidrociklodimerizációt megvalósító munkásságáért az USA-ban, valamint a zeolitkémia és a petroleumtechnológia terén az UNIDO vezető tanácsadójaként elért nemzetközi szakmai sikerekért.

Életrajz:

Budapesten született 1929-ben. A Műegyetem vegyészmérnöki karán végzett 1951-ben. Dolgozott a Forte-nál, majd a Richter Gedeon Gyógyszergyárban. Ötvenhat októberben az Egyesült Államokba ment. Első állása a Monsanto vállalat kutatóintézetében, Daytonban volt. 1959 őszétől Evanstonban, a Northwestern Egyetem "Vladimir Ipatieff" laboratóriumában dolgozott doktorátusán. 1961 végén doktorált. 1986-ig a Chevron olajvállalat kutatójaként, Kaliforniában dolgozott. Ott kezdett foglalkozni molekula-szita katalizátorokkal és alakszelektív katalízissel. Az egyik féle alakszelektív katalízist ("Restricted transition state type shape selectivity") ő fedezte fel. Nyolcvanhat elejétől mint tanácsadó dolgozott. Az USA-n kívül a legtöbb munkája Indiában, Finnországban, Olaszországban, Dél-Afrikában, és Kínában volt. Indiában öt évig, mint az UNIDO vezető tanácsadója ("Chief Technical Advisor") dolgozott. Szakterülete: heterogén katalízis, molekula sziták, zeolit kémia és katalízis, alakszelektív katalízis, petroleum technológia. Legjelentősebb eredményei az alakszelektív katalízis és a dehidrociklodimerizáció (C3-C5 paraffinok katalitikus aromatiszálása) felfedezése, valamint egy ötéves UNIDO/UNDP projekt irányítása Indiában. Szaklapokban több mint 50 cikke jelent meg, 26 szabadalma van.

A Kuratórium döntése alapján **Gábor Dénes-díjban** részesült hat hazai alkotó:

Dr. Fekete Andrea kutató gyermekorvos, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem docense, a SIGMA DRUGS startup alapító vezetője,

a diabétesz okozta sokszervi szövődmények leírásáért és új terápiás lehetőségek felfedezéséért, a szövethegesedések kezelésében új célmolekulák és biológiai védő mechanizmusok azonosításában vitt vezető szerepéért, amelynek egyik eredménye a COVID elleni terápiában az aktív betegbevonás klinikai II fázisa.

Életrajz:

Fekete Andrea gyermekgyógyász, a Semmelweis Egyetem docense. 1975-ben született Budapesten. 2001-ben diplomázott a Semmelweis Egyetem általános orvosi karán, majd ugyanitt 2004-ben szerzett PhD fokozatot, a renális oxigénhiányos károsodás témakörében. Vendégprofesszorként több évet töltött Németországban és az Egyesült Államokban, ahol a vesebetegségek genetikai és molekuláris biológiai hátterével kapcsolatos kísérleteket végzett. Eredményeiket vezető lapok, a Nature Genetics, ill. az EMBO Journal közölte. Hazatérve, a krónikus vesekárosodás kialakulásával foglalkozott. 2011-ben Lendület ösztöndíjat nyert, kutatásai inentől a diabétesz okozta sokszervi szövődmények, elsősorban a vesekárosodás új terápiás lehetőségeinek felfedezésére irányultak. Eredményeit számos szakmai díjjal jutalmazták, többszörös Bolyai és Magyary ösztöndíjas, elnyerte a Richter, a Pfizer és a Sanofi kutatási díját, Miklós György, Talentum Akadémiai Ifjúsági, Junior Prima és L'Oreal Unesco díjat kapott. Kutatási eredményei alapján több mint 150 cikk, 6 könyvfejezet, 3 készült, hivatkozások száma 2000+, Hirsch-indexe: 23. Több szakfolyóirat szerkesztőbizottságának tagja, társzerkesztője.

Társalapítója és vezetője a SigmaDrugs biotech start-up vállalkozásnak, munkatársaival több hasznosítható, gyógyszerfejlesztési szempontból is fontos szabadalmat hoztak létre, mely Semmelweis Innovációs Díjat kapott. A tüdőhegesedés kezelésében hatékony szabadalmuk alapján novemberben megkezdődött az a fázis II tanulmány, melyben középsúlyos COVID betegek részesülnek fluvoxamin terápiában.

Dr. Hebling János fizikus, a Pécsi Tudományegyetem, TTK Fizikai Tanszék professzora,

a kiemelkedően széleskörű szakmai publikációs és oktatói- és kutatói tevékenységéért, a döntött impulzusfronton alapuló THz-es impulzus előállítás technikájának kidolgozásáért, az így előállított impulzusok alkalmazásával működő proton-utángyorsító megalkotásáért, a kombinált hadronkezelés módszerének kialakításáért, amellyel a rákos szövetek protonnyalábbal történő elpusztításának alapjait rakta le.

Életrajz:

Zircen született 1954-ben. Szegeden, a József Attila Tudományegyetemen okleveles fizikusként végzett (1978), majd ugyanitt egyetemi doktori címet szerzett (1981). 1992-ben lett a fizikai tudomány kandidátusa, majd 2003-ban az MTA doktora. A PTE Kísérleti Fizika Tanszék vezetője (2004-2012), a PTE Fizikai Intézet igazgatója (2008-2018), az MTA-PTE Nagyintenzitású Terahertzes Kutatócsoport megalapítója és vezetője (2012-). Fő kutatási terülte az ultrarövid impulzusú nemlineáris optikai eszközök fejlesztése. Kidolgozta a spektrális bontóelemek általános elméletét. 2002-ben javasolta, és azóta munkatársaival közösen folyamatosan fejleszti a döntött impulzusfronttal gerjesztett litium-niobát, illetve félvezető alapú terahertzes (THz-es) impulzusforrásokat. Jelenleg ezek a legelterjedtebb nagyenergiájú (> 1 mJ) THz-es források. A THz-es forrásokkal, és azok alkalmazásaival kapcsolatos innovációit több, mint 20 szabadalom védi. Kutatási tevékenységének nemzetközileg magas szinten történő elismerését mutatja publikációinak magas független hivatkozási száma (>6000), és tiszteleti tagsága az Amerikai Optikai Társaságban (OSA Fellow, 2014), és tagsága az Európai Fizikai Társaság (EPS) Kvantumenlektronikai és Optikai Bizottságában (2015-). Főbb kitüntetések: Selényi Pál Díj (1992); MTA Fizikai Fődíj (2012); Széchenyi Díj (2015); Jedlik Ányos Innovációs Díj (2016); Akadémiai-Szabadalmi Nívódíj (2019).

Dr. Kacs Kovics Imre állatorvos, az ELTE dékánja, ImmunoGenes Kft. és ImmunoGenes-ABS Zrt. ügyvezetője,

az ellenanyagfejlesztés hatékonyabb módszerének feltalálásáért és bevezetéséért, az ELTE gyógyszerbiotechnológiai mesterszakának létrehozásáért és a Biotechnológiai FIEK eredményes vezetéséért, a COVID-19 megelőzésére és kezelésére szolgáló fúziós fehérje kifejlesztéséért.

Életrajz:

1961-ban született Budapesten. Állatorvos-doktorként végzett az Állatorvostudományi Egyetemen 1987-ben. 2006-ig a SZIE Állatorvos-tudományi Kar Élettani és Biokémiai Tanszékén dolgozott, mielőtt az Egyesült Államokbeli Iowai Egyetemen volt posztdoktor, majd rendszeresen végzett kutatásokat a Karolinska Intézetben. 1998-ban szerezte meg PhD fokozatát. 2006-tól az ELTE, TTK Immunológiai Tanszéken folytatta pályáját, 2013-ban sikerrel védte meg az MTA doktori értekezését. 2015-től az ELTE Immunológiai Tanszék vezetője lett, 2019-től az ELTE TTK dékánjaként dolgozik.

Tudományos érdeklődésének középpontjában az ellenanyagok molekuláris genetikai elemzése, strukturális-funkcionális tanulmányozása, a humorális immunválasz kutatása áll. 2007-ben hatékonyabb ellenanyagfejlesztéssel kapcsolatos szabadalmaztatott eljárást fejlesztett ki, amelyet azóta cégeiben (ImmunoGenes Kft, ImmunoGenes-ABS Zrt) hasznosít. Sokrétű tevékenysége révén aktívan fejleszti a hazai gyógyszerbiotechnológiát. 2001-2016 között a Magyar Immunológiai Társaság főtársa, alelnöke és elnöke volt, 2012 évtől társ-elnöke a Baross Gábor Nemzeti Gazdaságpártoló Társaságnak, valamint tagja a European Academy of Sciences and Arts szervezetnek. Elismerések: Bolyai János Kutatási Ösztöndíj, Széchenyi István Ösztöndíj, Szent István Egyetem Aranyérem, az ELTE Innovatív Kutatója, Akadémiai-Szabadalmi Nívódíj, Magyar Érdemrend Tisztikeresztje (polgári tagozat).

Keserű György Miklós vegyészmérnök, akadémikus, Természettudományi Kutatóközpont kutatócsoport-vezetője,

a hazai számítógépes gyógyszertervezési folyamatok bevezetésében végzett úttörő tevékenységéért, számos – ma már világsikerként jegyzett – vegyület felfedezéséért, eredményes feltalálói munkásságáért, az antivirális Favipiravir hatóanyag honi laboratóriumi vizsgálatáért, majd a félüzemi gyártás gyorsított engedélyezési eljárásának megszervezéséért, amellyel jelentős mértékben hozzájárult a pandémia kezelésének eredményesebbé tételéhez.

Életrajz:

1967-ban született Budapesten. Vegyészmérnökként végzett a BME Vegyészmérnöki Karán, majd a PhD-fokozat megszerzését követően a Sanofi-Aventis CHINOIN Gyógyszergyár egyik kémiai kutatólaboratóriumának vezetője lett. 1999-ben a Richter Gedeon Nyrt-ben a számítógépes gyógyszertervezéssel foglalkozó csoport vezetésére kapott megbízást. 2003-ban MTA doktora címet

szerezett, majd a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen egyetemi magántanárnak nevezték ki. 2007-től 2012-ig volt a Richter originális kémiai kutatásáért felelős vezetője. 2013 és 2015 között az MTA Természettudományi Kutatóközpontjának volt főigazgatója, 2015-től a BME egyetemi tanára és az TTK Gyógyszerkémiai kutatócsoportjának vezetője. Összesen 11, emberi kipróbálásra került vegyület azonosításában vett részt. 21 szabadalomban szerepel feltalálónként. Hozzájárult az antipszichotikus hatású Cariprazine felfedezéséhez, amelyet az Európai Unióban és az Egyesült Államokban is engedélyeztek. A gyógyszerkémiaiában elért eredményeiért 2014-ben Overton-Meyer díjjal tüntették ki. 2016-ban a Royal Society of Chemistry 'Fellow' tagja lett. 2019-ben az MTA levelező tagjának választották. Tudományos eredményeit több mint 250 folyóiratcikkben és több mint 10 könyvben és könyvfejezetekben közölte, amelyekre több mint 5000 független idézetet kapott.

Dr. Kruppa József növénynevelő agrármérnök, a Debreceni Egyetem c. egyetemi tanára, a Kruppa-Mag Kutató, Vetőmagtermesztő és Ker. Kft. ügyvezetője és tulajdonosa,

a kimagasló hozamú és beltartalmú, országosan termesztett burgonya-, lucerna-, rozs- és tritikálé-fajtáinak megalkotásáért, a hazai nemesítés oktatási és vállalkozási viszonyainak eredményes megújításáért, a vetőmagkultúra önzetlen támogatásáért.

Életrajz:

Kisvárdán született 1960-ban. Öntözéses-meliorációs üzemmérnök (1981), agrármérnök (1988), dr. univ. (1994), dr. PhD (2001). Agronómus (1981-1987), majd kutató (oszt.vez és tud. ig.h.) Kisvárdán. USAID burgonya program irányítója (1995-99). -Dutch-Hungarian Potato Project koordinátora (1997-99). Debreceni Egyetemen adjunktus, majd tudományos főmunkatárs (2000-2007). 2008 – től a Kruppa-Mag Kutató Kft. alapító tulajdonosa, ügyvezetője. Nyelvtudása: angol (szakmai) és orosz középfok. Tudományos eredményei: 11 államilag elismert fajta nemesítője, társnemesítője – ebből 5 Növényfajta-oltalmat is kapott. MTMT publikációi száma 163. 37 könyv szerzője, társszerzője - 10 egyetemeken és főiskolákon engedélyezett tankönyv, 5 idegen nyelvű. Elismerései: Mag aranytoll díj (1999), Debreceni Egyetem „Dezső György alapítványi díj” (2004), Tessedik Sámuel Főiskola címzetes főiskolai tanára (2006), Tankönyv Nívódíj (Növénytermesztéstan I-II, 2007), DE tiszteletbeli docense (2008), Sz-Sz-B. megye 2013. év vetőmag nemesítője (2013); Fleischmann Rudolf díj (2014); Jedlik Ányos Díj (2015), Debreceni Egyetem címzetes egyetemi tanára (2015). Fontosabb tagságai: Magyar Növénynevelők Egyesülete (1989-), MTA Növénytermesztési Tudományos Bizottság tagja (2008-2009), MTA Növénynevelési Tudományos Bizottság tagja (2014-).

Dr. Németh Géza villamosmérnök, híradástechnikai szakmérnök, a BME Távközlési és Médiainformatikai Tanszék habilitált egyetemi docense, a Beszédkommunikáció és Intelligens Interakciók Laborcsoport vezetője,

a hazai egyetemi beszédkutatási kultúra megteremtéséért, magas színvonalú oktatói- és kutatói tevékenységéért, a mesterséges intelligencia hasznosításának egyik alapját adó ember-gép interfész fejlesztésében végzett eredményes munkásságáért, az idősgondozás-, a látássérült emberek- és az afáziás személyek biztonságát szolgáló számos megoldás kidolgozásáért és hasznosításáért.

Életrajz:

A BME Távközlési és Médiainformatikai Tanszék habilitált egyetemi docense, a Beszédkommunikáció és Intelligens Interakciók Laborcsoport (SmartLabs) vezetője 1959-ben Budapesten született. A BME-n villamosmérnök (1983), híradástechnikai szakmérnök (1985) majd PhD (1997) fokozatot szerzett. A BME iskolateremtő oktatója 1987-ben lett tanársegéd Gordos Géza kutatócsoportjában. Tématerülete a beszédinformációs rendszerek, a multimodális és a mobil ember-gép interfészek körében az alapkutatástól, a fejlesztésen át az alkalmazásig terjed. Számos nemzetközi szinten is innovatív interakciós megoldás meghatározó alakja (MULTIVOX beszédszintetizátor család, MAILMONDÓ elektronikus-levél felolvasó, ProfiVox, a legelterjedtebben használt PC-s felolvasó rendszer a látássérült emberek számára Magyarországon, SMSMondó világelső okostelefonos SMS-felolvasó, ProfiVox-Korpusz, a MÁV állomások hangos utastájékoztatója).

2019-től az EU mesterséges intelligencia platformjának (www.ai4eu.eu) magyar kapcsolattartója (NCP), a Mesterséges Intelligencia Koalíció (<https://miagyakorlatban.hu/>) nemzetközi kapcsolatok munkacsoport vezetője. A budafoki református gyülekezet kurátora.

Legfontosabb elismerései: 1999: Megosztott Akadémiai Díj, 2004: Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikereszt, 2011: Akadémiai Nívódíj, 2013: Mestertanár.

A Kuratórium döntése alapján **In Memoriam Gábor Dénes** elismerésben részesült

Az elismerő oklevelet a Kuratórium adományozza az alapítványi célok szakmai, erkölcsi támogatásáért, Gábor Dénes emlékének megőrzését segítő önzetlen közreműködéséért.

Ács Tünde Fatima oklevelés kulturális antropológus, a Gábor Dénes-díjasok Klubjának titkára,

Gábor Dénes szellemi örökségének ápolásában betöltött szerepéért, a Gábor Dénes-díjasok Klubjának titkáraként végzett közel másfél évtizedes odaadó szervező tevékenységéért, ennek kapcsán a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetség által létrehozott Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program szervezésében betöltött szerepéért, valamint a Gábor Dénes-díjasok Klubja keretében a hátrányos helyzetű gyermekek tantermi integrációját segítő országos módszer, a Komplex Instrukciós Program (KIP) hazai elterjesztésében végzett

kulcsszerepéért.

Életrajz:

1974. május 26-án, Keszthelyen született. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen szerezte oklevelét, alkalmazott antropológia szakirányon. Társadalomtudományi ismereteit a Miskolci Egyetemen is bővítette, továbbá részt vett a CEU Bibó István Szabadegyetemének, a „cigány problémától” a roma emancipációig-című kurzusán. 2007 decembere óta a Gábor Dénes-díjasok Klubjának titkára, ahol ellátja a klub operatív feladatait, javaslatot tesz, aktívan segíti az elnök és a vezetőség munkáját. Közreműködik az elnökségi üléseken, képviseli a klubot külső rendezvényeken, szoros kapcsolatot tart a díjjal kitüntetett szakemberekkel és a díjat alapító Novofer Alapítvánnyal. Meghatározó szerepet játszik a klub eredményes és hatékony működésében. 2009-2010-ben jelen volt, a Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetségég által létrehozott Magyar Génius Integrált Tehetségsegítő Program indulásánál, mint szervezési és képzési koordinátor. Kulcsszerepe volt a hátrányos helyzetű gyermekek tantermi integrációját segítő országos módszer, a Komplex Instrukciós Program (KIP) hazai elterjesztésében, illetve öt évig látta el a Gábor Dénes-díjasok Klubja által elindított program-disszemináció projektvezetői feladatait. A projekt eredményeit szakfolyóiratban publikálta. A programot jelenleg több, mint száz intézmény alkalmazza, köztük közel húsz középiskola, 21 000 tanuló és 1800 pedagógus.”

A Gábor Dénes díjátadó ünnepség 2020:

A kialakult pandémiás helyzet miatt a Gábor Dénes-díj történetében első alkalommal nem kerül megrendezésre az ünnepélyes díjátadó decemberben. Nem lemondva elismertjeink ünnepélyes bemutatásáról házigazdánkkal közösen úgy tervezzük, hogy jövő év első felében ismét összegyűlünk a Parlament falai között, ha a járvány lehetővé teszi. Minden további információról tájékoztatást teszünk közzé a honlapunkon és facebook oldalunkon. www.gabordenes.hu. Az éves kiadványunkat megjelentetjük, melyet idén már honlapunkon is olvashatnak.

A Gábor Dénes-díj fenntartását, programjaink megvalósítását 2019-ben támogatták:

Innovációs és Technológiai Minisztérium

Foxconn

MVM Paksi Atomerőmű Zrt.

NOVOFER Zrt.

OTP Bank Nyrt.

WebEyeTelematics Zrt.

ANK Autós Nagykoalíció

Karsai Műanyagtechnikai Holding Zrt.

SERVIER Kutatóintézet Zrt.

Digitális Jólét Nonprofit Kft.

Egis Gyógyszergyár Zrt.

UniCredit Bank Hungary Zrt.

EMIKA Elektromechanikai Zrt.

Gödölle, Kékes, Mészáros & SzabóSzabadalmi és Védjegy Iroda

Patinorg Kft.

1%-os SzJA támogatások rendelkezői

SAKMAI EGYÜTTMŰKÖDŐ PARTNEREK

Magyar Tudományos Akadémia, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala

Megyei Kereskedelmi és Iparkamarák, Magyar Innovációs Szövetség

KELLO Könyvtárellátó Kft., MANÓ Hologram